

Πράξη και Θεωρία στον Χριστιανισμό

Οι ό-ροι

πρά-ξις και θε-ω-ρί-α, α-νή-κουν στον θη-σαυ-ρό της αρ-χαί-ας ελ-λη-νι-κής γλώσσας. Ο πρώ-τος προ-έρ-χε-ται α-πό το ρή-μα πράτ-τω που ση-μαί-νει κά-νω, ενεργώ, ενώ ο δεύ-τε-ρος α-πό τις λέ-ξεις θέ-α και ο-ρώ. Με το χρι-στι-α-νι-σμό όμως, α-πέ-κτη-σαν άλλες δια-στά-σεις, κα-θώς η πρά-ξη α-να-φέ-ρε-ται στην άσκη-ση σώ-μα-τος και ψυ-χής ε-νώ η θε-ω-ρί-α α-φο-ρά στη θέ-α του ί-διου του Θεού.

Προ-κει-μέ-νου να βι-ώ-σει κα-νείς τη θε-ω-ρί-α, προ-ϋ-πό-θε-ση εί-ναι να πε-ρά-σει πρώ-τα α-πό την πρά-ξη. Πρώ-τα εί-ναι η ά-σκη-ση και η κα-θα-ρό-τη-τα τής καρ-δί-ας και έ-πει-τα η θεοπτία. Η ά-σκη-ση, ως δια-ρκής και α-κα-τά-παυ-στη προ-σπά-θεια καθάρ-σε-ως του ανθρώ-που, α-πο-τε-λεί τη βα-σι-κό-τε-ρη προ-ϋ-πό-θε-ση της θεί-ας θε-ω-ρί-ας. Πρώ-τα πρέ-πει να εξοβελίσου-με κά-θε σπύ-λο α-πό μέ-σα μας και με-τά να κα-τα-στού-με ά-ξιοι λει-τουρ-γοί του α-γνού και α-μί-αν-του πνεύ-μα-τος της Εκκλη-σί-ας.

Θε-ω-ρί-α εί-ναι η α-νύ-ψω-ση του αν-θρώ-που προς τον Θε-ό και η εμ-πει-ρί-α της δό-ξης του προ-σώ-που Αυ-τού. Η θε-ω-ρί-α α-πο-τε-λεί την υ-ψη-λο-τέ-ρα φά-ση της πνευ-μα-τι-κής ζωής του αν-θρώ-που, κα-τά την ο-ποί-αν ού-τος κα-τα-ξι-ώ-νε-ται να δει τον Θε-ό. Για να φτά-σει ο άν-θρω-πος εις την θε-ω-ρί-α

του Θεού α-παι-τεί-ται μό-χθος, ά-σκη-ση και νή-ψη. Μο-νο η κα-θα-ρή καρ-διά, που έ-χει α-πο-βά-λει α-πό μέ-σα της τα πο-νη-ρά, μπο-ρεί να ορθωθεί και να δε-χθεί τις θεί-ες ε-νέρ-γει-ες του Θε-ού.«Μα-κά-ριοι οι κα-θα-ροί τη καρ-δί-α, ό-τι αυ-τοί τον Θε-όν ό-ψον-ται», (Ματθ. 5, 8) μας λέ-γει ο ευ-αγ-γε-λι-στής. Μόνο τότε θα δουν το Θεό όταν καθαρίσουν τους εαυτούς τους με την αγάπη και την εγκράτεια και όσο πε-ρισ-σό-τε-ρο αυξά-νουν την κά-θαρ-ση, τό-σο πε-ρισ-σό-τε-ρο θα τον δουν, υπογραμ-μί-ζει ο ιερός Ο-μο-λο-γη-τής Μάξιμος (PG 90, 1065).

Για να δυ-νη-θεί ο άν-θρω-πος να «θεωρήσει» το Θεό, α-παι-τεί-ται να α-να-κα-λύ-ψει προηγου-μέ-νως τον εαυτό του δια της αυ-το-συγ-κεν-τρώ-σε-ως, να προσανατολίσει την ύπαρ-ξή του προς τον Θε-ό και να με-τα-βά-λει την προς τον κόσμο εμπαθή ρο-πή του εις «θείον έρωτα». Στην θεωρία οδηγεί ο «έρως του καλού, της ησυχίας και αναχώρησεως» (PG 35, 413). Κα-τά τον Γρη-γό-ριο τον Θε-ο-λό-γο η α-νά-βα-ση του αν-θρώ-που προς τον Θε-ό έχει τέρμα. «Εί-ναι η ά-φι-ξις εις το α-κρό-τα-τον των νο-ου-μέ-νων, τον Θε-όν, εις τον ο-ποί-ον σταματά πά-σα έ-φε-σις και α-να-παύ-ε-ται πά-σα θε-ω-ρί-α» (PG 35, 1084). Η θε-ω-ρί-α του Θεού α-πο-τε-λεί ως εκ τού-του την α-πο-κο-ρύ-φω-ση και την ε-πιβε-βαί-ω-ση της επιδιωκόμε-νης συ-ναν-τή-σε-ως Δη-μι-ουρ-γού και δημιουργήματος. Α-πα-ραίτη-τη και απαρά-βα-τη προ-ϋ-πό-θε-ση εί-ναι η προσευχή, η ο-ποί-α ανυ-ψώ-νει τον άν-θρω-πο στο ύ-ψος της δι-ά-νοι-ας του Θε-ού, έ-χον-τας ως αποτέλεσμα την έ-νω-ση αυ-τού με-τά του Θε-ού. Χωρίς προ-ε-τοι-μα-σί-α και χω-ρίς ε-σω-τερι-κή κά-θαρ-ση δεν δύ-να-ται ν" α-νέ-βει ο άν-θρω-πος στο ύ-ψος του Θε-ού. Για να αν-τι-κρί-σει κα-νείς την πε-ρί-λαμ-πη θε-ό-τη-τα, πρέ-πει να έ-χει καθαρίσει κα-λά τους πνευ-μα-τι-κούς ο-φθαλ-μούς του. Δι-ό-τι ό-πως ο α-σθε-νής οφθαλ-μός δεν μπο-ρεί να αντι-κρί-σει τον ή-λιο, έ-τσι και ο άν-θρω-πος που δεν έχει λά-βει πνευ-μα-τι-κούς ο-φθαλ-μούς α-π" το πα-νά-γιο Πνεύ-μα τυ-φλώ-νε-ται. Σ" αυ-τό το ανώ-τα-το ε-πί-πε-δο φτά-νουν μό-νο «οι καθα-ροί τη καρ-δί-α», ε-κεί-νοι που αγωνιζονται και έ-χουν δι-α-λέ-ξει τον δύ-σβα-το δρό-μο της πνευ-μα-τι-κό-τη-τας. Αλλά και πά-λι δεν τα κα-τα-φέρ-νουν μό-νοι τους, πα-ρά ό-ταν ικανω-θούν υ-πό της χά-ρι-τος του α-γί-ου Πνεύ-μα-τος. Μο-νο έ-τσι μπο-ρεί ο πι-στός να απολαύ-σει τη θεί-α μα-κα-ρι-ό-τη-τα.

Οι ό-ροι πρά-ξις και θε-ω-ρί-α ε-πε-κρά-τη-σαν για να δη-λώ-σουν το εί-δος του βί-ου των μο-να-χών. Η θε-ω-ρί-α εί-ναι για τους λί-γους και ε-κλε-κτούς, ε-νώ η πρά-ξις για τους πολλούς. Ο Γρη-γό-ριος ο Θε-ο-λό-γος συγ-κρί-νον-τας τη θεωρί-α και την πρά-ξη λέ-γει τα εξής: «Πρά-ξιν προ-τι-μή-σειας η θε-ω-ρί-αν; Όψις τελεί-ων έρ-γον, η δε πλει-ό-νων. Άμ-φω μεν ει-σι δε-ξιαί τε και φί-λαι, συ δε προς ην πέφυ-κας ε-κτεί-νου πλέ-ον» (PG 37, 928). Για να προ-σεγ-γί-σει ο άν-θρω-πος τον Θε-ό χει-ά-ζε-ται η κά-θαρ-σις, «κα-θαρ-τέ-ον ε-αυ-τόν πρώ-τον, εί-τα τω κα-θα-ρώ προ-σο-μι-λη-τέ-ον» (PG 35, 1069). Μόνο με τον ε-ξα-γνι-σμό μπο-ρεί να

αποκτήσει η ψυχή του ανθρώπου αυτογνωσία δια της οποίας θα κατανοήσει την εγγύτητά της μετά του Θεού. Εκείνο το οποίο βοηθάει στη γνώση του Θεού, είναι η εκδίωξη των παθών από την ψυχή και τον νου καθώς και η συμπίεση του βίου με τις αρετές. Ο Θεός είναι το απρόσιτο και ακρότατο φως. Όσο ο άνθρωπος προοδεύει στον καθαρισμό της ψυχής του τόσο πιο φανταστικό καθίσταται αυτό το φως και όσο το φαντάζεται τόσο αγαπάει το φως δια του θείου έρωτος και τόσο το κατανοεί.

Ο Χριστός χάραξε τον δρόμο προς τη θέωση, τον οποίο εάν ακολουθήσουν οι πιστοί, τότε θα φωτιστούν δια της θείας ελλάμψεως και θα καταστούν κοινωνοί των θείων ενεργειών. Ο πιστός χριστιανός προσπαθεί να ακολουθήσει την αμόλυνη και αγνή πορεία του Κυρίου στον επίγειο βίο Του. Για να το επιτύχει αυτό πρέπει να σπάσει τις αλυσίδες που τον κρατούν δέσμιο στο χώρο και στο χρόνο της αδέψητης φύσεως. Δια του πνευματικού αγώνος ελευθερώνεται ο άνθρωπος από το χωροχρονικό πλέγμα του υλικού και του φθαρτού στοιχείου. Ο άνθρωπος που, ακολουθώντας το θείο παράδειγμα του Ιησού, ασχολείται αδιάκοπα με την εσωτερική άσκηση, αυτός δείχνει σωφροσύνη, μακροθυμία, καλωσύνη και ταπεινοφροσύνη. Ο Χριστός ένωσε γη και ουρανό καταργώντας τη διαφορά ανάμεσα στον αισθητό παράδεισο και την οικουμένη, ενώ ταυτόχρονα έδεσε με αδιάσπαστους δεσμούς την κτιστή και άκτιστη φύση εισάγοντας το αιώνιο και το αίδιο στην ορατή σφαίρα του κτιστού κόσμου. Η απαλλαγή από τα υλικά και εφήμερα είναι ένα από τα σημαντικότερα μεγέθη του πνευματικού βίου.

Η θεοπτία είναι η προσωπική εμπειρία της αλήθειας. «Βούλει θεολόγος γενέσθαι ποτέ και της θεότητος άξιος; τας εντολάς φύλασσε, δια των προσταγμάτων όδευσον, πράξις γαρ επίβασις θεωρίας» (PG 35, 1080), λέγει ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος. Η θεοπτία είναι ο πρωταρχικός τρόπος γνώσεως της αλήθειας, η οποία αποκτάται μόνο μέσα στους κόλπους της Εκκλησίας και μόνο με τη διαρκή και απερίσπαστη άσκηση, νήψη και προσευχή και πάντοτε δια του φωτισμού του Αγίου Πνεύματος. Αυξανόμενος ο άνθρωπος στην πίστη, την ελπίδα και την αγάπη προς το Θεό και καθορώντας τρανώς την προκοπή με αύξηση της γνώσεως και αναβάσεως παραμένει άτρωτος και ανεπηρέαστος από όλα τα επίγεια και εφήμερα προσδοκώντας μόνο προς την ουράνια βασιλεία και τη θεία μακαριότητα. Η ασκητική ζωή πολύ παραστατικά θεωρείται σαν παλαιστρα μέσα στην οποία δίδεται η πάλη της αρετής αγωνιζόμενη μέσα σε κόπους, ενώ το έπαθλο της νίκης για όσους υπομένουν είναι η απάθεια της ψυχής (Μαξίμου Ομομολητού, PG 90, 1188).

Οι εμπειρίες των θεοφόρων Πατέρων δεν είχαν σχέση με τον υλικό αλλά με τον άκτιστο κόσμο της θείας αλήθειας. Το πρόσωπό τους γινόταν απαύγασμα ιερού φωτός. Η επιθυμία τους ήταν να γίνουν οι πεντακάθαροι καθρέπτες για να καθρεπτιστεί μέσα τους ο Θεός, η αλήθεια, η ζωή. Ήσαν τα όργανα του αγίου Πνεύματος επί της γης.

Με το φλογερό και ηχηρό κήρυμά τους και τη δυναμικότητα του λόγου και της καρδιάς τους συνδουλίζουν τη φωτιά που υπάρχει στις καρδιές των χριστιανών φωτίζοντας το νου και τις ψυχές τους προσπαθώντας να τους μυσούν στον πνευματικό και θεϊκό κόσμο της ουράνιας βασιλείας της Τρισυπόστατης θεότητας. Με τη δύναμη των λόγων τους έκαναν τα αποκαλυπτήρια μιας κεκρυμμένης στα γλωσσικά σύμβολα αλήθειας και κατέδειξαν με έξοχο τρόπο πως η ζωή του ανθρώπου είναι μια συνεχής πορεία ολοκλήρωσης που έχει ως αφετηρία την πράξη και τελικό προορισμό, όπου οφείλει ο χριστιανός να τείνει το βλέμμα του, τη θεωρία.

Σωτηρίου Ν. Κόλλια

Πηγές:-Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ - Όταν Τον βρείς όλα αλλάζουν! - kotsarikos.com - pentapostagma.gr